

O PRESENTE DAS AVES AMEAZADAS EN GALICIA

SGO*

En abril de 2014 tivo lugar en Lobios (Ourense) unha xornada técnica na que, convocados pola Sociedade Galega de Ornitología, ornitólogos galegos procedentes de distintos ámbitos (Universidade, Empresa, Administración, ONGs), analizaron a situación da avifauna galega. Partindo dunha fonda preocupación compartida polo estado de conservación das nosas aves máis senlleiras, o obxectivo era a análise da situación actual das especies incluídas no Catálogo Galego de Especies Ameazadas (CGEA), así como do grao de cumprimento desta ferramenta, que desde a súa aprobación en 2007 non serviu para frear a tendencia negativa destas especies. De feito, a maior parte dos datos achegados á xornada non fan máis que poñer de manifesto a situación de desamparo na que se atopan as nosas aves e, por extensión, o medio natural galego.

Cómpre salientar en primeiro lugar que unicamente dúas especies de aves, a escribenta das canaveiras e a pillara das dunas, teñen aprobados na actualidade os correspondentes Plans de Conservación ou Recuperación, malia ser unha obriga emanada da Lei de Conservación da Natureza. É evidente polo tanto a urxencia da aprobación de novos Plans como da aplicación das medidas contempladas nos dous aprobados.

De cara á xa inminente tempada estival, faise necesaria a posta en marcha de campañas de información e medidas de vixilancia para a protección das zonas de nidificación da pillara das dunas. Lembremos que gran parte do peso destas accións recae na actualidade sobre loubables proxectos de voluntariado (tal é o caso de SEO-Pontevedra na comarca do Salnés, de ADEGA en Pobra do Caramiñal e Ribeira, ou de ANABAM no Baixo Miño).

No caso da escribenta das canaveiras, cunha preocupante tendencia poboacional, precísase a aplicación urxente das medidas contempladas para a conservación dos hábitats palustres nos que viven as últimas parellas.

No entanto, calquera medida de conservación precisa da disposición de recursos económicos, sendo incomprensible a actual ausencia de dotacións orzamentarias para a aplicación destes instrumentos. A crise non pode ser empregada como escusa para eludir este compromiso, máis tendo en conta que pasaron máis de 13 anos desde a aprobación da Lei de conservación da natureza.

Tamén é preocupante o descoñecemento da situación actual de moitas especies incluídas no CGEA, irresponsabilidade que precisa de accións inmediatas para solucionar esta carencia de información (base para a adopción de medidas futuras). Así mesmo, deben ser avaliadas outras especies que polo seu grao de ameaza son susceptibles de ser incluídas no CGEA, como pode ser o caso da gralla pequena (*Corvus monedula*), cun preocupante declive das súas poboacións costeiras.

Por outra banda, unha das consecuencias do retraso na aprobación dos Plans é que gran parte da información contida nos documentos técnicos (redactados algúns deles hai preto dunha década) está obsoleta na actualidade, o que implica a súa necesaria actualización.

Resulta sorprendente que a Dirección Xeral de Conservación da Natureza siga a dispoñer dos fondos que deberían ser destinados á conservación do medio natural para a realización de traballos forestais, áreas recreativas, recuperación do patrimonio histórico ou construción de múltiples infraestruturas de interpretación dunha natureza que se atopa desamparada. As ordes de subvencións de actividades en Rede Natura e Parques Naturais periodicamente publicadas no DOG son unha boa proba desta situación.

Así pois e neste contexto, unha serie de especies de aves mantéñense a duras penas cunhas poboacións mínimas ou en preocupante declive, pendentes dunhas medidas de conservación que non dan chegado. Particularmente, enuméranse a continuación algunhas das especies de aves que precisan medidas de conservación urxentes en Galicia.

Xosé Luís Fernández Carreiro

A pillara das dunas é unha das dúas únicas especies de aves en Galicia con Plan de Conservación aprobado.

PARA AS AVES MARIÑAS E LITORAIS

Tras a virtual extinción do arao e da gaivota tridáctila, é especialmente preocupante na actualidade a tendencia poboacional do corvo mariño cristado, que leva á súa poboación das Illas Atlánticas á categoría de Perigo Crítico de Extinción. A mortalidade en artes de enmalle e a provocada por depredadores terrestres como o visón, xunto con efectos derivados da marea negra do Prestige, están detrás deste colapso poboacional.

Estas ameazas tamén afectan potencialmente a outras especies mariñas, polo que é fundamental a actuación coordinada das distintas administracións e sectores do mar para a declaración de zonas libres de enmalle e a regulación do seu emprego en áreas de solapamento entre zonas de alimentación e zonas de enmalle. Non semella xustificable a ausencia de medidas de regulación dos usos pesqueiros na contorna do Parque Nacional das Illas Atlánticas, máxima figura de protección ambiental. O aproveitamento sostible dos recursos pesqueiros é compatible co Parque, pero sen esquecer que o primeiro obxectivo deste espazo é a conservación dos seus valores naturais.

PARA AS AVES DE MEDIOS AGRARIOS

A perda de hábitats agrarios tradicionais identifícase como unha das grandes ameazas para as aves en Galicia. No caso de especies exclusivas destes hábitats como a avefría, alcaraván e sisón, os datos dispoñibles constatan o seu estado de grave ameaza e un continuado declive das súas poboacións, que se manifesta de maneira particular na poboación chairega de sisón. Faise moi necesario para a súa conservación o impulso de medidas agroambientais específicas que fomenten cultivos e manexos favorables, así como a restauración de hábitats, evitando a fragmentación dos aínda existentes.

É imprescindible que a Política Agraria Común e o Plan de Desenvolvemento Rural de Galicia, en elaboración actualmente, recollan medidas de apoio para a conservación dos sistemas agrarios de alto valor natural, tal e como se contempla nos regulamentos europeos. A existencia de poboacións de aves ameazadas debería ser un dos criterios para a identificación destes sistemas agrarios. A política agraria debería incluír criterios de conservación da biodiversidade, como mínimo nas áreas afectadas por figuras de protección ou identificadas como prioritarias nos distintos plans de conservación.

PARA AS AVES MONTANAS

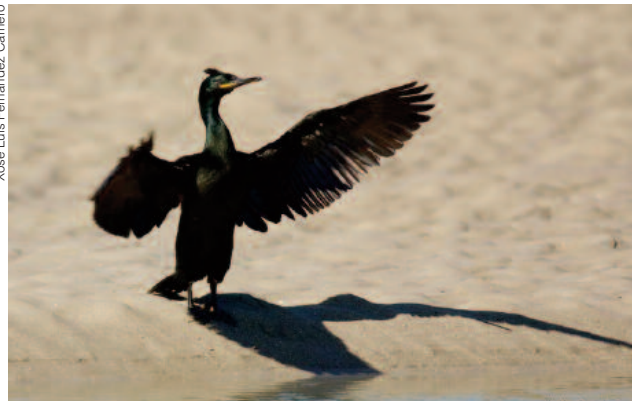
As especies de medios abertos e de mato (aguia real, voitre branco, gatafomela, tartaraña cincenta, charrela, papoazul) e as asociadas a medios forestais maduros (pita do monte, arcea, rabirrubio de testa branca) presentan unha situación de especial fragilidade.

O incremento das plantacións forestais monoespecíficas de piñeiro e eucalipto supoñen a principal causa de perda de hábitat para especies propias de toxeirais e áreas de mato, constatándose como gran ameaza un Plan Forestal anacrónico e continuista dos intereses exclusivamente produtivistas do monte. Un feito especialmente grave é a utilización de fondos europeos para subvencionar actuacións forestais afectando directamente a áreas de nidificación de especies ameazadas.

Infraestruturas como parques eólicos ou liñas de alta tensión con incidencia en mortalidade de aves, o AVE, ou a A-76 que pretende atravesar o P.N. da Serra da Enciña da Lastra, son mostra da ausencia dunha axeitada avaliación deste tipo de infraestruturas.

É urxente a regulación do crecente uso público recreativo nos Espazos Protexidos, nos que se están a producir molestias en época reprodutiva

Xosé Luis Fernández Camero

A poboación de corvo mariño cristado das Illas Atlánticas atópase en Perigo Crítico de Extinción.

Xabier Vázquez Pumarinho

Macho de tartaraña cincenta.

que teñen como consecuencia o abandono da nidificación de especies como o voitre branco ou a aguia real.

A modo de resumo, a correcta conservación das zonas húmidas, a regulación das actividades recreativas e produtivas nos Espazos Naturais Protexidos, o control de especies invasoras, a identificación e protección de agrosistemas de alto valor ambiental, a correcta avaliación de grandes infraestruturas e a aplicación dunha nova política forestal deben ser consideradas actuacións urxentes para a conservación das nosas aves e, consecuentemente, para o desenvolvemento dunha sociedade moderna e comprometida coa conservación do seu patrimonio natural.

*SGO (Sociedade Galega de Ornitoloxía).
Máis info: <http://goo.gl/HSw94U>

Sergio Paris Gómez

O hábitat de especies propias de áreas abertas, como a tartaraña cincenta, está a ser intensamente alterado por plantacións forestais.